

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z JĘZYKA POLSKIEGO

Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny z języka polskiego w klasie 1 gimnazjum do podręcznika *Świat w słowach i obrazach*, kl. I

Kryteria szczegółowe

ROZDZIAŁ I POCZĄTKI ŚWIATA, POCZĄTKI SŁOWA

LEKTURA I INNE TEKSTY KULTURY	WYMAGANIA			
	KONIECZNE (ocena: dopuszczający)	PODSTAWOWE (ocena: dostateczny)	ROZSZERZONE (ocena: dobry)	DOPELNIĄCE (ocena: bardzo dobry)
UCZEŃ				
<p><i>Księga o poznaniu stworzenia Re i obaleniu Apopa</i></p> <p>Enuma elisz Owidiusz <i>Przemiany</i> Hezjod <i>Teogonia</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • klasyfikuje poznane teksty jako mity, • określa tematykę poznanych fragmentów, • porządkuje w formie planu kolejność następowania zjawisk w wybranej wersji mitu 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia w punktach cechy mitu, • omawia motyw stworzenia, • porządkuje w formie planu kolejność następowania zjawisk we wszystkich wersjach mitu 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, dlaczego poznane teksty zaliczane są do mitu jako gatunku, • wstępnie porównuje elementy świata przedstawionego poznanych fragmentów, • porządkuje w formie streszczenia kolejność następowania zjawisk we wszystkich wersjach mitu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcie <i>mit pierwotny</i>, • omawia podobieństwa i różnice w prezentowaniu elementów świata przedstawionego poznanych fragmentów, • odczytuje znaczenia symboliczne w poznanych wersjach starożytnych mitów
<p>Stary Testament <i>Historia początków świata i ludzkości</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • określa tematykę tekstu, • klasyfikuje poznany tekst jako fragment <i>Biblii</i>, • wymienia elementy stworzenia świata w kolejności przedstawionej we fragmencie, 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje podobieństwo tematyczne tekstu z mitami ludów starożytnych, • umiejscawia poznany tekst w odpowiedniej części <i>Biblii</i>, • nazywa uczucia, towarzyszące Bogu podczas aktu stwarzania świata, 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje i nazywa motywy, • wie, że Biblia jest źródłem różnych gatunków literackich, • omawia kolejne elementy stwarzanego świata, 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje motywy z różnych wersji tekstów o stworzeniu świata, • wymienia cechy charakterystyczne dla tekstów biblijnych, • odczytuje z tekstu sposób wartościowania stwarzanego świata, przedstawia go
<p>Stary Testament</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i ogólnie omawia elementy świata przedstawionego, 	<ul style="list-style-type: none"> • cytuje odpowiednie fragmenty przy omawianiu elementów świata 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia i omawia zadania, jakie Bóg postawił człowiekowi, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia symboliczny sens zadań, jakie Bóg postawił człowiekowi,

<p>Pierwotny stan szczęścia</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie raj jako synonim szczęścia, • dobiera reprodukcję odpowiadającą opisowi biblijnego Edenu, • układa krótki opis drzewa życia lub drzewa poznania dobra i zła 	<p>przedstawionego,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia ogólne znaczenie motywu raju, • krótko uzasadnia dobór reprodukcji odpowiadającej opisowi biblijnego Edenu, • układa opis wybranego elementu przestrzeni raju 	<ul style="list-style-type: none"> • nazywa wartości związane z motywem raju, • wskazuje podstawowe środki, kreujące malarską wizję Edenu, • układa opis miejsca (raj) 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia motyw Edenu w kulturze, • omawia środki języka malarskiego, kreujące plastyczną wizję Edenu, • układa rozwinięty opis miejsca, stosuje bogate słownictwo opisowe
<p>Michał Anioł <i>Stworzenie Adama</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • zapoznaje się z podstawowymi informacjami na temat autora i dzieła, • wymienia elementy przedstawione na obrazie, • nazywa uczucia postaci przedstawionych na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza podstawowe informacje na temat autora i dzieła, • omawia wybrane elementy przedstawione na obrazie, • wyjaśnia sens obrazu korzystając z informacji w podręczniku 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że dzieło jest freskiem; wyjaśnia, na czym polega technika fresku, • omawia malarski sposób przedstawienia elementów na obrazie, • wyjaśnia symboliczne znaczenie wybranych elementów obrazu 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia podobieństwa i różnice dotyczące rodowodu człowieka przedstawionego w malarstwie i literaturze, • określa zasady kompozycji dzieła, • wyjaśnia symbolikę dzieła odwołując się do <i>Biblii</i>
<p>Nowy Testament Przypowieść o siewcy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i porządkuje elementy świata przedstawionego, • wie, że tekst jest przypowieścią, • wskazuje w tekście przykłady przerośni, • układa krótki tekst wyjaśniający znaczenie przypowieści 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia elementy świata przedstawionego, • odtwarza cechy przypowieści jako gatunku literackiego, • wskazuje w tekście przykład symbolu, alegorii i przerośni, • układa tekst wyjaśniający współczesnym językiem sens przypowieści 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje dosłowne i przerośne znaczenie elementów świata przedstawionego, • wyjaśnia, dlaczego utwór jest przypowieścią, • wyjaśnia na przykładach z tekstu czym jest symbol, alegoria, przerośnia, • układa tekst z wykorzystaniem motywów symbolicznych 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i komentuje symboliczny sens utworu, • zestawia tekst z innymi utworami, będącymi przypowieściami, uogólnia ich etyczne przesłanie, • komentuje znaczenia wynikające z symboli, alegorii i przerośni obecnych w tekście, • układa opowieść z celowym wykorzystaniem motywów symbolicznych, alegorycznych
<p>Jan Parandowski Dzieje Tezeusza</p>	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza przebieg wydarzeń, • wymienia i krótko prezentuje bohaterów, 	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza i komentuje przebieg wydarzeń, • wymienia dokonania 	<ul style="list-style-type: none"> • wyodrębnia i przedstawia wydarzenia decydujące o biegu akcji, 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje wydarzenia, którym można przypisać znaczenia przerośne, wyjaśnia

	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że tekst jest mitem, • odróżnia fikcję literacką od rzeczywistości, • podaje przykłady frazeologizmów, wywodzących się z mitologii, • układa napis na pomniku Tezeusza 	<p>głównego bohatera, jego zasługi i winy,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym jest mit i mitologia, • wyjaśnia, czym jest prawda historyczna, fikcja, fantastyka, • wyjaśnia znaczenia frazeologizmów wywodzących się z mitologii, • układa opowiadanie odtwórcze 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia dokonania bohaterów, • wyjaśnia, dlaczego utwór reprezentuje mit jako gatunek literacki, • korzysta z tekstów źródłowych związanych z utworem, • wykorzystuje frazeologizmy wywodzące się z mitologii w swoich wypowiedziach, • układa opowiadanie twórcze 	<p>te znaczenia,</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenia postępowanie bohaterów, uzasadnia swą ocenę, • odwołując się do tekstu wyjaśnia sens mitów, • wykorzystuje teksty źródłowe do interpretowania mitu, • odnajduje ważne kulturowe motywy we frazeologizmach wywodzących się z mitów, wykorzystuje je celowo w wypowiedziach, • układa opowiadanie twórcze, stosuje narrację pierwszoosobową
<p>Zygmunt Kubiak <i>U źródeł mitów greckich</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • wybiera z tekstu wskazane informacje, • wie, że tekst należy do literatury popularnonaukowej 	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza podstawowe informacje z tekstu, zapisuje w punktach dzieje Grecji i jej kultury, • wyjaśnia, dlaczego tekst należy do literatury popularnonaukowej 	<ul style="list-style-type: none"> • selekcjonuje i porządkuje informacje z tekstu, • rozpoznaje w tekście popularnonaukowym fragmenty o charakterze poetyckim 	<ul style="list-style-type: none"> • zbiera i uogólnia informacje z tekstu, • na podstawie tekstu Z. Kubiaka przedstawia specyfikę, cel i język utworów popularnonaukowych
<p><i>Pieśń o Rolandzie</i> (fragmenty)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • czyta ze zrozumieniem informacje dotyczące historycznego tła przedstawianych wydarzeń, • nazywa cechy bohatera, • wie, że tekst należy do eposu rycerskiego jako gatunku, • układa tekst napisu na grobie Rolanda 	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza podstawowe informacje historyczne związane z tłem wydarzeń, • ocenia postawę bohatera, łączy ją z ideałem rycerza, • wymienia podstawowe cechy eposu rycerskiego, • sporządza kodeks rycerski 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia fakty historyczne od fikcji literackiej, • nazywa wartości ważne dla bohatera, cytuje odpowiednie fragmenty tekstu, • wyjaśnia, czym cechuje się epos rycerski jako gatunek literacki, • układa sprawozdanie z wydarzeń 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia relację o zdarzeniach od komentarza, • wyczerpująco przedstawia ideał średniowiecznego rycerza, • łączy epos rycerski i ideał rycerza z różnymi tekstami kultury, • w dowolnej formie układa tekst związany tematycznie z ideałem rycerza
<p><i>Wszystko było poezją, czyli</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • czyta tekst ze 	<ul style="list-style-type: none"> • odczytuje informacje z osi 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie tekstu

<i>u źródeł epiki i liryki</i>	zrozumieniem, wybiera wskazane informacje	czasu, łączy je z przeczytanym tekstem	przedstawia początki piśmiennictwa	wyjaśnia, w jakim celu ludzkość zaczęła tworzyć literaturę
--------------------------------	---	--	------------------------------------	--

ROZDZIAŁ II W KRÓLESTWIE NARRATORA

LEKTURA I INNE TEKSTY KULTURY	WYMAGANIA			
	KONIECZNE (ocena: dopuszczający)	PODSTAWOWE (ocena: dostateczny)	ROZSZERZONE (ocena: dobry)	DOPELNIAJĄCE (ocena: bardzo dobry)
UCZEŃ				
Ignacy Krasicki Bajki (wybór)	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza treść wybranej bajki, • wymienia bohaterów bajek, wstępnie ich charakteryzuje, • wie, że postacie mają charakter alegoryczny, • wskazuje morał w tekście, • dostrzega narratora w utworach, • klasyfikuje utwory jako bajki, • bierze udział w inscenizacji bajki 	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada treść bajek, • nazywa wady i zalety bohaterów, • wyjaśnia, czym jest alegoria, • wyjaśnia morał tekstu, • omawia stosunek narratora do postaci, • odtwarza cechy bajki jako gatunku literackiego, • bierze aktywny udział w inscenizacji bajki 	<ul style="list-style-type: none"> • rozwija fabułę bajek, • porównuje bohaterów, • wyjaśnia znaczenie alegorii, • wyjaśnia jaki jest i z czego wynika morał utworów, • ocenia stosunek narratora do postaci, • uzasadnia, dlaczego utwory należą do bajek, • dokonuje adaptacji scenicznej bajki 	<ul style="list-style-type: none"> • rozwija fabułę bajek zachowując intencję tekstu, • komentuje sposób przedstawienia bohaterów, • wyjaśnia i komentuje znaczenie alegorii, • uogólnia morały zawarte w bajkach, • wyjaśnia, czemu służy wykorzystanie elementów epickich, • wyjaśnia różnice między bajką i baśnią jako gatunkiem, • dokonuje adaptacji scenicznej bajki, proponuje rozwiązania inscenizacyjne, uzasadnia je
Adam Mickiewicz <i>Zajac i żaba</i> <i>Żona uparta</i>	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza treść bajek, • klasyfikuje utwory jako bajki, • wskazuje morały zawarte w bajkach, • wskazuje neologizmy 	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada treść bajek, • wyjaśnia, dlaczego utwory reprezentują bajkę jako gatunek, • komentuje morały zawarte w bajkach, • wyjaśnia znaczenie neologizmów 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia związek tytułów z treścią utworów, • przytacza z utworów przykłady cech reprezentatywnych dla bajki jako gatunku, • cytuje i komentuje sentencje, • wyjaśnia, na czym polega 	<ul style="list-style-type: none"> • zestawia treść bajek Krasickiego i Mickiewicza, • uzasadnia przynależność bajki do określonej kategorii, • tworzy sentencje,

			żart	<ul style="list-style-type: none"> określa funkcję neologizmów w utworze,
<p>Adam Mickiewicz</p> <p>Świtezianka</p> <p><i>Moje zdanie jest takie, czyli warsztat dyskutanta</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> określa elementy świata przedstawionego, krótko przedstawia scenerię zdarzeń, dostrzega problem winy i kary, wskazuje fragmenty, w których ujawnia się narrator, wie, że utwór jest balladą, stara się brać udział w dyskusji, zna zasady dyskusowania 	<ul style="list-style-type: none"> omawia elementy świata przedstawionego, opisuje scenerię zdarzeń, nazywa uczucia i postawy bohaterów, wypowiada się na temat wiedzy narratora o bohaterach, odtwarza cechu ballady, bierze udział w dyskusji, formułuje tezę, którą prezentuje w dyskusji 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia sposób prezentacji składników świata przedstawionego, określa nastrój, wywołowany przez scenerię zdarzeń, ocenia postawy bohaterów, wypowiada się na temat postawy narratora wobec bohaterów, wyjaśnia, czym cechuje się ballada jako gatunek literacki, bierze czynny udział w dyskusji, przedstawia argumenty, którymi popiera swoją tezę 	<ul style="list-style-type: none"> komentuje sposób prezentacji świata przedstawionego, łączy scenerię i nastrój z balladą jako gatunkiem, wyjaśnia motyw winy i kary, łączy go z postawami bohaterów, wskazuje epickie elementy utworu, komentuje sposób ich funkcjonowania w tekście, wyjaśnia, na czym polega synkretyzm ballady jako gatunku, bierze czynny udział w dyskusji, nawiązuje do wypowiedzi innych dyskutantów
<p>Karol Dickens</p> <p><i>Opowieść wigilijna</i></p> <p><i>Sztuka opowiadania, czyli co zrobić, by inni nas słuchali</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> opowiada o swoich wrażeniach czytelnicznych, odróżnia elementy realistyczne i nierealistyczne, odtwarza podstawowe wydarzenia utworu, wie, czym jest fabuła, przedstawia głównego bohatera utworu, cytuje fragmenty zawierające opinię narratora o bohaterze, układa tekst życzeń świątecznych, tworzy opowiadanie z zachowaniem podstawowych części kompozycyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia swoje wrażenia czytelniczne, uzasadnia je przywołaniami z tekstu, omawia związek elementów realistycznych i nierealistycznych, porządkuje najważniejsze wydarzenia utworu, wyjaśnia, czym jest fabuła, wstępnie charakteryzuje głównego bohatera utworu, odtwarza opinię narratora o bohaterze, układa tekst życzeń 	<ul style="list-style-type: none"> cytuje fragmenty, które uważa za szczególnie interesujące, komentuje je, wskazuje elementy, którym można przypisać charakter symboliczny, wyodrębnia i porządkuje wydarzenia tworzące akcję utworu, wyjaśnia, czym jest akcja utworu, omawia problematykę moralną utworu, wynikającą z charakterystyki głównego bohatera, określa rolę narratora w utworze, układa charakterystykę bohatera, tworzy opowiadanie, dobiera celowo rodzaj narracji 	<ul style="list-style-type: none"> wyraża swoją opinię o utworze, wyjaśnia konstrukcję świata przedstawionego, wyjaśnia, czym jest akcja, a czym fabuła utworu, omawia sposób komponowania wydarzeń w utworze, wyjaśnia nawiązania do <i>Biblii</i>, uogólnia problematykę moralną utworu, komentuje rolę narratora w utworze, układa charakterystykę, uwzględniając dynamiczny charakter głównego bohatera, tworzy opowiadanie z elementami opisu i wielością narracji

		<p>świętecznych, przestrzega wszystkich wymogów tej formy wypowiedzi,</p> <ul style="list-style-type: none">• tworzy opowiadanie, wprowadza elementy opisu•		
--	--	--	--	--

<p>Bolesław Prus</p> <p><i>W górach</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • określa czas i miejsce wydarzeń, • rozróżnia bohatera głównego i postacie drugoplanowe, • cytuje fragmenty tekstu, będące opisem wrażeń i przeżyć, • dostrzega podwójność narracji, • wie, że utwór jest nowelą 	<ul style="list-style-type: none"> • układa plan wydarzeń w formie punktów, • zbiera informacje o bohaterach, wstępnie ich charakteryzuje, • nazywa emocje i uczucia bohaterów, • określa rodzaj narracji i typ narratora, • odtwarza cechy noweli jako gatunku literackiego 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia przebieg akcji na wykresie, • opowiada o przemianie jednego z bohaterów, • łączy emocje bohaterów z biegiem akcji, • opisuje rysunek obrazujący narrację w utworze, • wyjaśnia, dlaczego utwór jest nowelą 	<ul style="list-style-type: none"> • określa sposób konstrukcji akcji w utworze, • tworzy portrety psychologiczne bohaterów, • wyjaśnia zależność między czasem a napięciem emocjonalnym bohaterów, • określa relacje narratora ze światem przedstawionym, • na przykładzie tekstu omawia cechy noweli jako gatunku epickiego
<p>Henryk Sienkiewicz</p> <p><i>Ogniem i mieczem</i> (fragmenty) <i>Jeśli chodzi o mnie – opinia i jej uzasadnienie</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • określa elementy świata przedstawionego, • przedstawia postępowanie bohaterów, • cytuje fragmenty, prezentujące bohaterów, • wymienia wartości podstawowe dla etyki rycerskiej, • odróżnia język literacki od naukowego, • wie, że fragment pochodzi z powieści historycznej, • formułuje wypowiedź we własnym imieniu 	<ul style="list-style-type: none"> • porządkuje informacje dotyczące elementów świata przedstawionego, • komentuje postępowanie bohaterów, • wykorzystuje cytaty z tekstu w swojej wypowiedzi, • omawia wartości podstawowe dla etyki rycerskiej odnosząc je do bohaterów utworu, • wie, na czym polega różnica między językami literackim i naukowym, • odróżnia powieść historyczną od innych rodzajów powieści, • wyraża własne zdanie uzasadniając je 	<ul style="list-style-type: none"> • notuje w punktach wydarzenia tworzące fabułę • omawia motywy działania bohaterów, • wykorzystuje cytaty z tekstu do uzasadniania własnej opinii, • zapisuje w punktach dekalog rycerski, • wyjaśnia, czym charakteryzuje się język literacki, a czym naukowy, • podaje cechy powieści historycznej, • przekształca podane sformułowania tak, by zaznaczyć fakt wypowiedziany się we własnym imieniu 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia związki między wydarzeniami, • ocenia postępowanie bohaterów, uwzględnia w ocenie motywy ich postępowania, • funkcjonalnie wykorzystuje we własnej wypowiedzi cytaty z tekstu, • przedstawia ideał osobowościowy rycerza, • relacjonuje wydarzenia językiem naukowym, • wyjaśnia różnice między powieścią historyczną a naukową pracą historyczną • wyraża własną opinię na dany temat, uzasadnia ją celowo dobranymi argumentami

<p>Antoine de Saint-Exupery <i>Mały Książę</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady wydarzeń prawdopodobnych i baśniowych, • określa czas i miejsce wydarzeń, • wymienia postacie, biorące udział w wydarzeniach, • przedstawia głównego bohatera, • omawia postawę życiową wybranego bohatera, • prezentuje narratora, • cytuje sentencje zawarte w utworze, • układa list w imieniu Małego Księcia 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego wskazane wydarzenia mają charakter prawdopodobny lub baśniowy, • wymienia etapy podróży głównego bohatera, umiejscawia je w czasie, • dzieli bohaterów na pierwszoplanowych i drugoplanowych, • charakteryzuje głównego bohatera, • porównuje postawy życiowe wybranych bohaterów, • określa rolę narratora, • wyjaśnia sens sentencji zawartych w utworze, • układa list w imieniu Małego Księcia, zawiera w nim fragmenty o charakterze opisowym 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia związki między prawdopodobnymi i baśniowymi wydarzeniami utworu, • dostrzega motyw wędrówki, omawia jego funkcję w utworze, • porządkuje postacie utworu ze względu na ich znaczenie dla fabuły, • porównuje Małego Księcia sprzed wyprawy z tym, który decyduje się wrócić na swoją planetę, • ocenia postawy życiowe wybranych bohaterów, • charakteryzuje świat dorosłych, • rozwija sens wybranej sentencji w formie kilkudzaniowej wypowiedzi, • układa twórcze opowiadanie 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia sposób konstrukcji świata przedstawionego, • wymienia utwory, w których pojawia się motyw wędrówki, wyjaśnia, dlaczego jest to ważny motyw kulturowy, • rozpoznaje i alegoryczne znaczenia związane z postaciami utworu, • porównuje świat dorosłych i świat dzieci, • komentuje ludzkie postawy życiowe odwołując się do tekstu, • wyjaśnia sens wypowiedzi Lisa, • wyjaśnia, czym jest sentencja, komentuje sentencje zawarte w utworze, • układa twórcze opowiadanie z elementami opisu i dialogu
<p>James Herriot <i>To nie powinno się zdarzyć</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia swoje wrażenia po przeczytaniu fragmentu, • wylicza cechy bohatera, • formułuje rady dla bohatera 	<ul style="list-style-type: none"> • cytuje odpowiednie fragmenty tekstu uzasadniające jego wrażenia po przeczytaniu fragmentu, • nazywa uczucia bohatera, • celowo używa funkcjonalnych środków językowych przy formułowaniu rad dla bohatera 	<ul style="list-style-type: none"> • przytacza argumenty uzasadniające jego wrażenia po przeczytaniu tekstu, • określa motywy postępowania bohatera, • układa wstęp do opowiadania 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia argumenty zachęcające do przeczytania całej powieści, wykorzystuje terminologię związaną z utworami epickimi, • ocenia bohatera i motywy jego postępowania, • układa dalszy ciąg zdarzeń w samodzielnie wybranej formie
<p>Sławomir Mrozek <i>Śpiąca królewna</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega, że utwór nawiązuje do konkretnej baśni, 	<ul style="list-style-type: none"> • przypomina treść baśni, która stała się inspiracją , • dzieli wydarzenia na oczekiwane i nieoczekiwane, 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje utwór z pierwowzorem w zakresie dokonanych zmian, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym jest konwencja literacka, • wyjaśnia, czemu służy deformacja gatunku,

	<ul style="list-style-type: none"> • określa elementy świata przedstawionego, • wyjaśnia, czym jest epilog 	<ul style="list-style-type: none"> • układa epilog 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega deformacja gatunku, • układa epilog, stara się uzyskać efekt zaskoczenia 	<ul style="list-style-type: none"> • układa epilog zachowując konwencję tekstu
<p>Sławomir Mrożek</p> <p>Artysta</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia bohaterów utworu, rozpoznaje uosobienie, • opowiada o wydarzeniach, • wybiera ilustrację do tekstu • rozwija treść ogłoszenia zawartego w opowiadaniu 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na podobieństwo postaci z bohaterami bajek, • opowiada o wydarzeniach z punktu widzenia jednego z bohaterów, • wymienia związki wybranej ilustracji z tekstem, • układa ogłoszenie związane z treścią utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego utwór nie jest bajką, • ustala, jak postrzegane były wydarzenia przez poszczególne postacie, • wybiera ilustrację do tekstu, uzasadnia swój wybór, • formułuje pouczenia dla bohatera 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia konwencję utworu, • przedstawia różne punkty widzenia na przebieg i skutek wydarzeń, • opowiada, jak wyglądałaby stworzona przez niego ilustracja do tekstu, uzasadnia swój projekt, • układa dalszą część rozmowy bohaterów
<p><i>Z naszego świata w świat epiki, czyli pomysł na przebój czytelniczy</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcia <i>wątek, świat przedstawiony, fikcja</i>, • proponuje ciąg wydarzeń projektowanego tekstu epickiego 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia wszystkie pojęcia związane z epiką zawarte w tekście, • przedstawia propozycje podstawowych składników świata przedstawionego w projektowanym tekście epickim 	<ul style="list-style-type: none"> • wydobywa z tekstu informacje dotyczące cech utworu epickiego, • przygotowuje wstępny projekt tekstu epickiego 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia zawarte w tekście informacje związane z utworem epickim, • przygotowuje całościowy projekt tekstu epickiego

LEKTURA I INNE TEKSTY KULTURY	WYMAGANIA			
	KONIECZNE (ocena: dopuszczający)	PODSTAWOWE (ocena: dostateczny)	ROZSZERZONE (ocena: dobry)	DOPELNIAJĄCE (ocena: bardzo dobry)
UCZEN				
Liryczne wtajemniczenie	<ul style="list-style-type: none"> • czyta ze zrozumieniem, zaznacza niejasne fragmenty tekstu, • podaje różnice między liryką a epiką 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje pytania dotyczące tekstu, • wyjaśnia znaczenie podstawowych terminów związanych z liryką 	<ul style="list-style-type: none"> • porządkuje informacje zawarte w tekście, • omawia cechy utworów należących do liryki 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia przytaczane w tekście utwory poetyckie z punktu widzenia podejmowanego przez tekst tematu, • omawia różne odmiany liryki, podaje ich charakterystyczne cechy
Jan Kochanowski <i>Fraszki</i>	<ul style="list-style-type: none"> • klasyfikuje poznane utwory jako fraszki, • określa tematy fraszek, • podaje informacje na temat podmiotu lirycznego, • układa hasła zawierające myśli wyrażone w poszczególnych fraszkach 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia cechy fraszki jako gatunku lirycznego, • odczytuje myśli zawarte we fraszkach, • wskazuje i omawia adresata utworów, • układa tekst reklamy w oparciu o myśli zawarte we fraszkach 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia rodzaje fraszek, • uzasadnia słuszność lub fałsz myśli zawartych we fraszkach, • omawia relacje między nadawcą i odbiorcą fraszek, • układa artykuł hasłowy związany z zawartością treściową wybranych fraszek 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia fraszkę jako gatunek literacki, • odczytuje i interpretuje znaczenia wynikające z fraszek, • rozpoznaje elementy humoru, satyry, wyjaśnia ich funkcję w tekstach, • układa tekst wywiadu z poetą

<p>Ignacy Krasicki <i>Święta miłości kochanej ojczyzny</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • cytuje bezpośrednie zwroty do odbiorcy, • wskazuje sformułowania kojarzące się pozytywnie i negatywnie, • klasyfikuje utwór jako hymn, • rozpoznaje patriotyczny charakter utworu, • proponuje tytuł utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje w tekście apostrofę, wyjaśnia, czym jest apostrofa, • określa charakter słów skierowanych do adresata, • wyjaśnia, dlaczego utwór jest hymnem, • wyjaśnia, z czego wynika patriotyczny charakter utworu, • układa kilkudzaniową wypowiedź na temat miłości do ojczyzny 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia rolę apostrofy, • odtwarza pragnienia osoby wypowiadającej się w utworze, • podaje przykłady innych utworów reprezentujących hymn jako gatunek, wstępnie je porównuje, • omawia cechy utworu patriotycznego, • układa wypowiedź na temat miłości do ojczyzny z wykorzystaniem cytatów z tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, w czym imieniu wypowiada się podmiot liryczny, • omawia sposób uzyskania efektu zaskoczenia, • przedstawia kontekst historyczny utworu, • wyjaśnia, na czym polega i z czego wynika uniwersalny charakter utworu, • układa wypowiedź na temat miłości do ojczyzny, przywołuje w niej teksty o charakterze patriotycznym
<p>Józef Wybicki <i>Pieśń Legionów Polskich we Włoszech</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • zapoznaje się z informacjami o powstaniu i dalszych losach utworu, • wskazuje w tekście nawiązania historyczne, • nazywa uczucia wyrażone w utworze, • wymienia cechy hymnu, • wygłasza tekst z pamięci, • stara się brać udział w dyskusji 	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza informacje o powstaniu i dalszych losach utworu, • wymienia postacie, wydarzenia historyczne o których jest mowa w tekście, • wyjaśnia rolę podmiotu zbiorowego, • wymienia sytuacje i okoliczności, w których śpiewany (grany) jest hymn narodowy, • recytuje utwór, • bierze udział w dyskusji, wyraża własne stanowisko 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat okoliczności powstania i losów utworu, • wyjaśnia, co łączy postaci wybitnych Polaków przywołanych w tekście, • charakteryzuje podmiot wypowiadający się w tekście, • wyjaśnia, czym jest hymn narodowy, • prezentuje głosową interpretację tekstu , • bierze czynny udział w dyskusji, popiera swoje stanowisko odpowiednimi argumentami 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia genezę utworu, łączy tekst z wydarzeniami historycznymi, • tłumaczy sens porównania zawartego w tekście, • przedstawia i omawia idee zawarte w tekście, • wyjaśnia przyczyny popularności utworu w okresie, kiedy jego oficjalne wykonywanie było zabronione, • prezentuje głosową interpretację tekstu, stosuje celowe sposoby podkreślające wymowę utworu, • bierze aktywny udział w dyskusji, przedstawia argumenty, nawiązuje do wypowiedzi innych dyskutantów

<p>Adam Mickiewicz</p> <p><i>Do M***</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • łączy utwór z elementami biografii poety, • wie, że wypowiedź ma charakter monologu, • ustala fakty na temat osób, o których jest mowa w tekście, • dostrzega regularność budowy tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • zna konieczne do rozumienia utworu fakty z życia poety, • wyjaśnia, na czym polega monolog liryczny, • wyjaśnia, z jakiej perspektywy czasowej wypowiada się osoba mówiąca, • wskazuje źródła regularności wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega i omawia związek utworu z biografią poety, • uzasadnia monologowy charakter wypowiedzi poetyckiej, • komentuje historię, wyłaniającą się z wiersza, • nazywa i omawia wszystkie sposoby rytmizacji tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia biograficzny kontekst utworu, • omawia tematykę przedstawioną w monologu lirycznym, • omawia nastrój, nazywa i komentuje przedstawione stany emocjonalne, • omawia budowę utworu
<p>Caspar David Friedrich</p> <p><i>Kobieta w oknie</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • wybiera z tekstu wskazane informacje, • wymienia elementy przedstawione na obrazie, • opisuje kolorystykę obrazu, • krótko opisuje obraz 	<ul style="list-style-type: none"> • wybiera z tekstu istotne informacje, • określa relacje łączące poszczególne elementy obrazu, • wskazuje źródła światła na obrazie, • opisuje obraz 	<ul style="list-style-type: none"> • systematyzuje informacje z tekstu, • odczytuje znaczenia poszczególnych elementów obrazu, • omawia kompozycję obrazu, • opisuje obraz z wykorzystaniem słownictwa związanego z językiem malarskim 	<ul style="list-style-type: none"> • referuje informacje z tekstu, • formułuje znaczenia wynikające z całości dzieła, • omawia wszystkie znaczące dla dzieła środki języka malarskiego, • opisuje obraz stosując język poetycki
<p>Cyprian Norwid</p> <p><i>W Weronie</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w tekście elementy nawiązujące do dramatu Szekspira, • wyodrębnia w tekście obrazy poetyckie, • wskazuje w tekście słowa-klucze 	<ul style="list-style-type: none"> • przypomina informacje związane z elementami nawiązującymi do dramatu Szekspira, • omawia zawartość obrazów poetyckich, • wyjaśnia, czym są słowa-klucze 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega w tekście dwie perspektywy czasowe, łączy z nimi odpowiednie elementy utworu, • wyjaśnia, w jaki sposób obrazy poetyckie łączą się ze sobą, • wyjaśnia znaczenie słów-kluczy 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia rolę nawiązań do dramatu Szekspira w utworze, • omawia sposób konstruowania wszystkich obrazów poetyckich utworu, • formułuje znaczenia wynikające ze skojarzeń wokół słów-kluczy

<p>Cyprian Norwid <i>Burza [I]</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • identyfikuje bohatera wiersza, • dostrzega motyw burzy jako ważny element utworu, • wskazuje w tekście apostrofę 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje sytuację, w jakiej znajduje się bohater utworu, • omawia sposób wykorzystania motywu burzy, • wyjaśnia pojęcie apostrofy 	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada o scenerii przedstawionej w utworze, • wyjaśnia znaczenie motywu burzy, • wyjaśnia znaczenie apostrofy 	<ul style="list-style-type: none"> • uogólnia informacje związane z bohaterem utworu i sytuacją liryczną, • interpretuje znaczenia wynikające z wykorzystania motywu burzy, • wyjaśnia znaczenie apostrofy w połączeniu z innymi środkami poetyckimi
<p>Maria Pawlikowska-Jasnorzewska <i>Wybór wierszy</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • nazywa bohaterki wierszy, • cytuje fragmenty bezpośrednio nazywające uczucia, • wskazuje i nazywa podstawowe środki poetyckie 	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza sytuacje, w jakich znajdują się bohaterki utworów, • nazywa uczucia przedstawiane w utworach, • określa rolę środków poetyckich 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje bohaterki wierszy i sytuacje, w jakich się znajdują, • określa klimat emocjonalny tekstów, • wyjaśnia, z czego wynika poetyckość utworów 	<ul style="list-style-type: none"> • układa wiersze w fabularną całość łącząc poszczególne utwory komentarzem, • wypowiada się na temat emocji i nastroju przedstawianych w utworach, • wyjaśnia i komentuje znaczenia budowane środkami poetyckimi
<p>Kazimierz Wierzyński <i>Zielono mam w głowie</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • wypisuje sformułowania mające charakter malarski, • odtwarza treść wyznania podmiotu lirycznego, • wie, na czym polega przerzutnia 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje motywy roślinne, • określa temat wyznania podmiotu lirycznego, • wskazuje przerzutnie w tekście 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia związki między nastrojem osoby mówiącej a motywami przyrody, • na podstawie wyznania podmiotu lirycznego tworzy jego portret psychologiczny, • omawia rolę przerzutni w tekście 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia symboliczne znaczenia wykorzystanych motywów, • wyjaśnia sens wyznania podmiotu lirycznego, • przedstawia i omawia cechy budowy tekstu, łączy je ze znaczeniami utworu
<p>Kazimierz Wierzyński <i>100 metrów</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • określa dosłowną tematykę wiersza, • określa osobę mówiącą, identyfikuje ją z bohaterem lirycznym, • wskazuje elementy prezentujące przestrzeń, 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje i omawia elementy tekstu, na podstawie których można określić dosłowną tematykę utworu, • przedstawia bohatera i sytuację, w jakiej się znajduje, • nazywa środki poetyckie, za 	<ul style="list-style-type: none"> • określa przerośną tematykę wiersza, • wskazuje i nazywa środki poetyckie, za pomocą których przedstawiony jest bohater utworu, • omawia relacje między 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje i omawia elementy, sygnalizujące przerośną tematykę utworu, • wyjaśnia znaczenia metafor, przedstawiających bohatera lirycznego, • wyjaśnia przerośne

	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje czasowniki nazywające ruch 	<p>pomocą których opisana została przestrzeń,</p> <ul style="list-style-type: none"> określa sposoby dynamizacji wypowiedzi 	<p>bohaterem a przestrzenią,</p> <ul style="list-style-type: none"> określa sposoby dynamizacji i rytmizacji utworu 	<p>znaczenia walki człowieka z przestrzenią,</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia związek formy utworu ze znaczeniami, które przekazuje
<p>Jan Twardowski <i>Wybór wierszy</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> odczytuje myśli zawarte w utworach, rozpoznaje utwory jako fraszki 	<ul style="list-style-type: none"> odczytuje i zestawia myśli zawarte w utworach, przypomina cechy fraszki jako gatunku literackiego 	<ul style="list-style-type: none"> odczytuje i rozwija myśli zawarte w utworach, wyjaśnia, dlaczego teksty reprezentują fraszkę jako gatunek literacki 	<ul style="list-style-type: none"> komentuje myśli zawarte w tekstach, zestawia i porównuje teksty z fraszkami innych twórców
<p>Zbigniew Herbert <i>Dwie krople</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> zbiera informacje na temat bohaterów wiersza i sytuacji, w jakiej się znajdują, rozpoznaje i nazywa podstawowe środki języka poetyckiego, cytuje fragment, który uważa za najważniejszy 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia bohaterów utworu, rozpoznaje sytuację liryczną, omawia funkcję podstawowych środków języka poetyckiego, cytuje fragment, który uważa za najważniejszy, uzasadnia swój wybór 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie tekstu rozwija historię dwojga bohaterów, wskazuje anafory, wyjaśnia ich rolę w utworze, formułuje pytania dotyczące opowiedzianej w wierszu historii 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia metaforykę tytułu w odniesieniu do bohaterów lirycznych i sytuacji, w jakiej się znajdują, charakteryzuje język utworu, prezentuje wypowiedź dotyczącą miłości jako tematu literackiego
<p>Zbigniew Herbert <i>Pan od przyrody</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> odczytuje fragmenty ujawniające osobę mówiącą, prezentuje bohatera utworu, wskazuje przenośnie, układa tekst notatki do kroniki szkolnej 	<ul style="list-style-type: none"> podaje informacje na temat osoby mówiącej, odtwarza losy bohatera utworu, wyjaśnia znaczenie przenośni, układa stronę kroniki szkolnej 	<ul style="list-style-type: none"> określa tematykę wypowiedzi osoby mówiącej, omawia relację łączącą podmiot liryczny z bohaterem, wyjaśnia znaczenia wynikające z użytych środków poetyckich, układa monolog skierowany do bohatera wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje sposób wypowiedzi podmiotu lirycznego, nazywa i omawia związki emocjonalne między podmiotem lirycznym i bohaterem utworu, omawia język poetycki utworu i wynikające z niego znaczenia, układa monolog skierowany do bohatera wiersza, stosuje zwroty i słownictwo ujawniające emocje
<p>Wisława Szymborska <i>Niektórzy lubią poezję</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> odróżnia osobę mówiącą od autora, określa temat wypowiedzi podmiotu 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, co odróżnia osobę mówiącą od autora, wskazuje i omawia cytaty, uzasadniające 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia osobę mówiącą w wierszu, charakteryzuje styl wypowiedzi podmiotu 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje osobę mówiącą w wierszu, wskazuje i omawia znaczenia wynikające z

	lirycznego, • odczytuje z właściwego słownika znaczenie słowa <i>poezja</i>	sformułowanie tematu wypowiedzi podmiotu lirycznego, • na podstawie definicji słownikowej odtwarza znaczenia słowa <i>poezja</i>	lirycznego, • samodzielnie wyjaśnia znaczenie słowa <i>poezja</i>	wypowiedzi podmiotu lirycznego, • wyjaśnia, czym jest poezja
Wisława Szymborska <i>Pochwała złego o sobie mniemania</i>	• wyjaśnia znaczenie słowa <i>sumienie</i> , • wstępnie określa tematykę utworu	• wyjaśnia znaczenie związków frazeologicznych ze słowem <i>sumienie</i> , • określa najważniejszą myśl utworu	• wyjaśnia sens tytułu, • odpowiada na pytania <i>dlaczego</i> w odniesieniu do poszczególnych wersów utworu	• wyjaśnia, na czym polega paradoks zawarty w tytule, • formułuje własny komentarz do tekstu rozwijając jego główne myśli
Halina Poświatowska <i>Jestem Julią</i>	• wskazuje elementy tekstu odwołujące się do dramatu Szekspira, • formułuje pytania nasuwające podczas poznawania utworu, • nazywa uczucia, przeżycia osoby mówiącej	• wyjaśnia, w jaki sposób wiersz nawiązuje do dramatu Szekspira, • formułuje hipotezy, będące próbą odpowiedzi na pytania, • wyodrębnia obrazy poetyckie	• wykorzystuje wiedzę o dramacie Szekspira do interpretacji utworu, • odpowiada na pytania nasuwające się podczas poznawania utworu, • omawia sposób konstruowania obrazów poetyckich	• przedstawia własny komentarz do wiersza wykorzystując wiedzę o dramacie Szekspira, • wyjaśnia znaczenia wynikające z metaforyki wiersza, • wyjaśnia sens obrazów poetyckich
Halina Poświatowska *** (<i>zawsze kiedy chcę żyć krzyczę</i>)	• zestawia osobę mówiącą z autorką, • nazywa przeżycia i uczucia osoby mówiącej	• wyjaśnia, dlaczego można zestawić osobę mówiącą z autorką, • wymienia wartości cenione przez osobę mówiącą	• wyjaśnia, dlaczego wiersz można traktować jako poetycką biografię, • omawia i komentuje wartości uznawane przez osobę mówiącą za ważne	• wykorzystuje kontekst biograficzny do interpretacji tekstu, • wyjaśnia, w jaki sposób język utworu eksponuje świat wartości
Adam Zagajewski <i>Szybki wiersz</i>	• słucha nagrania chorału gregoriańskiego, określa jego nastrój, • określa sytuację liryczną, w jakiej znajduje się osoba mówiąca, • wskazuje zaskakujące	• na podstawie odpowiednich źródeł wyjaśnia, czym jest chorał gregoriański, • określa stany emocjonalne osoby mówiącej, • wyjaśnia znaczenia,	• przedstawia typowe cechy chorału gregoriańskiego, • omawia podwójną perspektywę czasową sytuacji lirycznej, • zadaje pytania, prowokowane przez tekst	• przedstawia chorał gregoriański jako utwór muzyczny, kojarzy go z czasami średniowiecza, • omawia podwójną perspektywę czasową i przestrzenną z punktu widzenia osoby

	połączenia słowne, • określa dosłowną tematykę utworu	wynikające z zaskakujących połączeń słownych, • określa problem wiersza, rozwijając podana propozycję	wiersza, • samodzielnie określa problematykę utworu	mówiącej, • porównuje tytułowy <i>szybki wiersz</i> z chorałem, • komentuje i rozwija egzystencjalną problematykę wiersza
Adam Zagajewski <i>Wzgórze</i>	• opowiada o świecie zobrazowanym w wierszu, • zestawia tekst z obrazem, wypowiada się na temat obrazu	• wskazuje językowe sposoby uzyskiwania efektów malarskich, • wskazuje podobieństwa między światem zaprezentowanym na obrazie i w wierszu	• wskazuje językowe sposoby oddziaływania na zmysły, • porównuje świat zaprezentowany na obrazie i w wierszu	• komentuje sposób prezentowania świata w utworze, • porównuje środki artystycznego wyrazu wykorzystane przez malarza i poetę

ROZDZIAŁ IV ŚWIAT NA SCENIE

LEKTURA I INNE TEKSTY KULTURY	WYMAGANIA			
	KONIECZNE (ocena: dopuszczający)	PODSTAWOWE (ocena: dostateczny)	ROZSZERZONE (ocena: dobry)	DOPELNIAJĄCE (ocena: bardzo dobry)
UCZEŃ				
<i>Od Tespisa do Szekspira, czyli dzieciństwo i młodość teatru i dramatu</i>	<ul style="list-style-type: none"> zna różne znaczenia słowa <i>teatr</i>, określa tematykę tekstu, odtwarza podstawowe informacje na temat teatru greckiego, 	<ul style="list-style-type: none"> podaje różne znaczenia słowa <i>teatr</i>, odczytuje informacje z osi czasu, wyjaśnia znaczenie słownictwa związanego z teatrem i początkami teatru, 	<ul style="list-style-type: none"> omawia różne znaczenia słowa <i>teatr</i>, systematyzuje informacje z tekstu, opowiada o początkach teatru, używa odpowiedniego słownictwa, 	<ul style="list-style-type: none"> układa wypowiedź, której tematem są różne znaczenia słowa <i>teatr</i>, zbiera i prezentuje informacje z tekstu, przedstawia pochodzenie nazwy <i>dramat</i>, wyjaśnia różnice znaczeniowe między pojęciami <i>teatr</i> i <i>dramat</i>,
William Szekspir	• odtwarza przebieg wydarzeń,	• opowiada o zdarzeniu	• przedstawia wydarzenia	• omawia sposób

<p><i>Romeo i Julia</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia bohaterów, • zna pojęcie <i>tragizm</i>, • odróżnia dramaty od innych rodzajów literackich, • zna przynajmniej jedną inscenizację lub adaptację filmową dramatu 	<p>będącym zawiązaniem akcji,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wstępnie charakteryzuje postacie, • wyjaśnia pojęcie <i>tragizm</i>, • wymienia cechy dramatu jako rodzaju literackiego, • opowiada o inscenizacji lub adaptacji filmowej dramatu 	<p>będące kolejnymi etapami akcji,</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje postacie tragiczne, przedstawia motywy ich postępowania, • wyjaśnia, z czego wynika <i>tragizm</i> bohaterów, • wymienia cechy dramatu szekspirowskiego, • wypowiada się na temat inscenizacji lub adaptacji filmowej 	<p>konstrukcji akcji w dramacie,</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenia postępowanie bohaterów, • omawia koncepcję <i>tragizmu</i> w dramacie Szekspira, • porównuje dramat szekspirowski z dramatem antycznym, • zestawia i porównuje inscenizację i adaptację filmową dramatu
<p>Dramat na scenie, czyli przedstawienie</p> <p>Warsztaty teatralne</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wydobywa wskazane informacje z tekstu, • łączy termin <i>inscenizacja</i> z reżyserem i przedstawieniem, • posługuje się słownictwem związanym z teatrem, • odróżnia tekst główny i tekst poboczny, • wymienia podstawowe znaki teatralne, • określa rolę głównych twórców przedstawienia teatralnego, • bierze udział w przygotowaniu przedstawienia 	<ul style="list-style-type: none"> • wydobywa ważne informacje z tekstu, • wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>inscenizacja</i>, • wyjaśnia znaczenie podstawowego słownictwa związanego z teatrem, • wyjaśnia różnice między tekstem głównym i tekstem pobocznym, • wymienia wszystkie znaki teatralne, • określa rolę wszystkich twórców przedstawienia teatralnego, • bierze czynny udział w przygotowaniu przedstawienia 	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza najważniejsze informacje z tekstu, • wyjaśnia zależności między pojęciami <i>reżyseria</i> i <i>inscenizacja</i>, • zna słownictwo związane z teatrem, wyjaśnia jego znaczenie, • określa rolę tekstu głównego i tekstu pobocznego, • określa rolę poszczególnych znaków teatralnych, • wyjaśnia, na czym polega inscenizacja jako dzieło wielu twórców, • przygotowuje przedstawienie, wybiera tekst do inscenizacji, proponuje rozwiązania inscenizacyjne 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia informacje zawarte w tekście, • określa relacje między tekstem dramatu a jego inscenizacją, • posługuje się funkcjonalnie słownictwem związanym z teatrem, • dopisuje didaskalia, • wyjaśnia, na czym polega język teatru, • wyjaśnia, co to znaczy, że teatr jest sztuką wielotworzywową, • przygotowuje przedstawienie, proponuje rozwiązania inscenizacyjne dotyczące wszystkich jego elementów
<p>Adam Mickiewicz</p> <p><i>Dziady cz. II</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • określa czas i miejsce wydarzeń, • odróżnia elementy realistyczne od fantastycznych, • podaje informacje na temat kolejnych postaci – duchów, • dostrzega motyw winy i kary, 	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza przebieg wydarzeń, • zestawia elementy realistyczne i fantastyczne, • ocenia bohaterów, • cytuje sentencje związane z motywem 	<ul style="list-style-type: none"> • określa nastrój i atmosferę obrzędu, przywołuje cytaty z tekstu, • określa relację między elementami realistycznymi i fantastycznymi, • omawia rolę Guślarza w świecie przedstawionym, 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje informacje na temat genezy utworu, • omawia konstrukcję świata przedstawionego w dramacie, • określa funkcję duchów, wyjaśnia motyw upióra, • wyjaśnia główną myśl dramatu, przedstawia

	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że utwór jest dramatem, • bierze udział w inscenizacji utworu 	<p>winy i kary, omawia je</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje cechy dramatu w utworze, • bierze czynny udział w inscenizacji utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia sposób przedstawienia problemu winy i kary, • uzasadnia, dlaczego utwór jest dramatem, • przygotowuje inscenizację utworu 	<p>problematykę utworu,</p> <ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, że utwór jest dramatem romantycznym, • przygotowuje inscenizację utworu, przedstawia i uzasadnia propozycje inscenizacyjne
<p>Komedia, siostra tragedii</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wydobywa z tekstu wskazane informacje, • odróżnia komedię od tragedii na podstawie ich cech gatunkowych, • odróżnia różne rodzaje komizmu 	<ul style="list-style-type: none"> • wydobywa z tekstu najważniejsze informacje, • wymienia cechy komedii, • nazywa rodzaje komizmu, 	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza najważniejsze informacje z tekstu, • samodzielnie wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>komizm</i>, • wyjaśnia, na czym polegają różne rodzaje komizmu 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie tekstu formułuje wypowiedź związaną z podejmowanym przez tekst tematem, • wyjaśnia, na czym polega komizm jako kategoria estetyczna, • podaje i omawia przykłady różnego rodzaju komizmu ze znanych mu tekstów
<p>Aleksander Fredro</p> <p>Zemsta</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rekonstruuje przebieg wydarzeń, • wymienia i przedstawia bohaterów utworu, • opowiada o śmiesznych sytuacjach, • wyjaśnia znaczenie słowa <i>intryga</i>, • rozpoznaje w tekście różne rodzaje komizmu, • proponuje gesty i ruch sceniczny dla wybranej postaci, • recytuje fragment tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje przykłady wydarzeń odpowiadających kolejnym etapom akcji, • charakteryzuje głównych bohaterów utworu, • wyjaśnia, na czym polegała intryga przedstawiona w utworze, • wskazuje przykłady komizmu, • proponuje sposób zachowania się na scenie wybranej postaci, • bezbłędnie recytuje fragment tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia przebieg akcji utworu, • dokonuje charakterystyki porównawczej bohaterów, • przedstawia przebieg intrygi, • na przykładach z tekstu omawia różne rodzaje komizmu, • proponuje sposób wypowiedziania kwestii przez wybraną postać utworu, • recytuje fragmenty interpretując je głosowo 	<ul style="list-style-type: none"> • komentuje i ocenia sposób konstruowania akcji w utworze, • wyjaśnia, czym jest i na czym polega komedia charakterów, • wykorzystuje tytuł dla omówienia i oceny sposobu prowadzenia intrygi, • analizuje sceny ze względu na zastosowany rodzaj komizmu, • proponuje sposób kreowania roli wybranej postaci, • recytuje fragmenty wydobywając komizm tekstu

<p>Aleksander Fredro <i>Autobiografia</i> <i>Treść w okamgnieniu – czyli o streszczeniu</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia tekst biograficzny od autobiografii, • wymienia wydarzenia historyczne przywołane w tekście, • cytuje zdanie relacjonujące moment zainteresowania się Fredry dramatem, • wybiera i porządkuje najważniejsze informacje, przedstawia je w formie streszczenia 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje różnice między biografią a autobiografią, • opowiada o pobycie pisarza w Paryżu, • odczytuje fragment będący refleksją o współistnieniu dramatu i teatru, • skraca zdania, zastępuje wyrazy i zwroty szczegółowe wyrazami o znaczeniu ogólnym, wykorzystuje w streszczeniu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego tekst jest autobiografią, • wypowiada się na temat edukacji dzieci w Galicji w XIX w., • odtwarza współczesnym językiem rozważania na temat powołania autora dramatycznego, • na podstawie tekstu Fredry formułuje zasady dobrego streszczenia, stosuje je w samodzielnie stworzonym streszczeniu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym jest biografia a czym autobiografia, podaje przykłady tekstów, • wyjaśnia sens wyrażenia <i>szkoła świata</i>, • wyjaśnia, czy pisarz zrealizował swoje powołanie autora dramatycznego, • zapisuje fakty potrzebne do streszczenia wskazanego tekstu, tworzy streszczenie
<p><i>Wszystko jest teatrem?</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje definicję teatru jako widowiska 	<ul style="list-style-type: none"> • łączy rodzaj widowiska ze znakiem teatralnym i formą wyrazu artystycznego 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje i omawia przykłady zjawisk spoza teatru, które zawierają jego elementy 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia istotę opery, pantomimy i baletu, przedstawia ich specyfikę

ROZDZIAŁ V ŚWIAT NA EKRANIE

LEKTURA I INNE TEKSTY KULTURY	WYMAGANIA			
	KONIECZNE (ocena: dopuszczający)	PODSTAWOWE (ocena: dostateczny)	ROZSZERZONE (ocena: dobry)	DOPEŁNIAJĄCE (ocena: bardzo dobry)
	UCZEŃ			
<p>Mirosław Przylipiak <i>Przyjechał pociąg z kinem</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że twórcami kina byli bracia Lumiere, • układa notatkę prasową 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia główne fakty z historii powstania filmu, • układa notatkę prasową, zachowuje wszystkie wymogi tego rodzaju wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia nazwiska twórców, związanych z powstaniem i rozwojem filmu, wymienia ich dokonania, • pisze artykuł prasowy 	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada o powstaniu i rozwoju filmu jako sztuki, • pisze artykuł prasowy, zachowuje wymogi tego rodzaju wypowiedzi
<p><i>Żywe obrazy zmieniają świat</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia pojęcia <i>kino</i>, <i>film</i>, <i>telewizja</i>, 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia wynalazki techniczne XX w. 	<ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcia <i>kino</i>, <i>film</i>, <i>telewizja</i>, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i omawia pojęcie <i>rewolucja</i>

	<ul style="list-style-type: none"> • odczytuje dane z osi czasu, • układa opowiadanie 	<p>określane mianem rewolucji audiowizualnej,</p> <ul style="list-style-type: none"> • analizuje repertuar kin z początku XX w., • układa opowiadanie twórcze 	<ul style="list-style-type: none"> • komentuje zawartość repertuaru kin z początku XX w., • tworzy teksty reklamowe 	<p><i>audiowizualna,</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiada na podstawie repertuaru kin z początku XX w. o pragnieniach i zainteresowaniach ludzi tamtych czasów, • przedstawia opinię z uzasadnieniem
<p>Jerzy Hoffman Fragment scenariusza <i>Ogniem i mieczem</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • klasyfikuje poznany tekst jako scenariusz filmowy, • wymienia informacje zawarte w scenariuszu filmowym, • wstępnie porównuje fragment scenariusza z literackim pierwowzorem, • porównuje fragment filmu z fragmentem scenariusza 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcie <i>scenariusz filmowy</i>, • klasyfikuje informacje zawarte w scenariuszu filmowym, • wymienia różnice między fragmentem scenariusza a literackim pierwowzorem, • proponuje utwór będący dobrym materiałem na scenariusz filmowy, uzasadnia swoją propozycję 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym cechuje się scenariusz filmowy, • zestawia scenariusz z tekstem epickim i dramatycznym, • omawia różnice między fragmentem scenariusza a literackim pierwowzorem, • wyjaśnia różnice między scenariuszem a jego realizacją filmową 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, dlaczego poznany tekst jest fragmentem scenariusza filmowego, • wskazuje podobieństwa i różnice między scenariuszem a tekstem epickim i dramatem, • uzasadnia celowość różnic między fragmentem scenariusza a literackim pierwowzorem, • przekształca fragment powieści na scenariusz filmowy
<p>Roman Włodek <i>Ze stronicy na ekran, czyli o adaptacji filmowej</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • zna pojęcie <i>adaptacja filmowa</i>, stosuje je w wypowiedzi, • wie, że praca nad adaptacją filmową składa się z kilku etapów, • wymienia adaptacje filmowe powieści Sienkiewicza w kolejności chronologicznej, • rozróżnia pojęcia <i>scenariusz</i> i <i>scenopis</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcie <i>adaptacja filmowa</i>, • wymienia etapy adaptacji filmowej, • wyjaśnia, dlaczego Hoffman ekranizował powieści Sienkiewicza w odwrotnej kolejności, • wyjaśnia, czym jest scenariusz a czym scenopis filmowy 	<ul style="list-style-type: none"> • przytacza przykłady różnych adaptacji filmowych, • przytacza we właściwej kolejności etapy adaptacji filmowej, • podaje przykłady „filmowości” literatury, • wyjaśnia, czym różni się scenopis od scenariusza filmowego 	<ul style="list-style-type: none"> • przytacza przykłady różnych adaptacji filmowych, wstępnie je ocenia, • omawia kolejne etapy adaptacji filmowej, • wyjaśnia, na czym polega „filmowość” literatury, • tworzy instrukcję dla filmowców używając fachowego słownictwa

<p>Filmowa sztuka opowiadania – jaka jest, jaka była, jaka będzie?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia sens określenia <i>ruchome obrazy</i>, • na podstawie tekstu uzupełnia podane zdania 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie tekstu opowiada o budowaniu filmowego świata, • cytuje zdanie będące poglądem autora na temat możliwości dokładnego opisanie filmowych środków wyrazu 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia charakterystyczne cechy filmu animowanego • cytuje zdania wyrażające wątpliwości, niepewność autora 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega różnica w tworzeniu filmu tradycyjnego i komputerowego, • komentuje sposób prowadzenia autorskiego wywodu
<p>Nie samo podpatrywanie świata (o filmie dokumentalnym)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia film fabularny i dokumentalny, • formułuje swoją opinię o fotosach 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia cechy filmu dokumentalnego, • uzasadnia swoją opinię 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jakie są różnice między filmem fabularnym i dokumentalnym, • proponuje listę tematów filmów dokumentalnych wraz z uzasadnieniem 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, kiedy film dokumentalny może być niewiarygodny, • przygotowuje fotoreportaż uzasadniając wybór zdjęć
<p><i>W cyfrowym świecie. Epoka wielkiej komunikacji</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia współczesne środki przekazywania informacji, • na podstawie zdjęć opowiada o zmianach komputerów w ciągu dziesięcioleci, • wylicza korzyści i zagrożenia płynące z internetu, • przedstawia pomysł wymarzonej gry komputerowej 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia różnicę między transmisją a interakcją, • wyjaśnia pochodzenie niektórych terminów komputerowych, • pisze przestrogi dla korzystających z internetu, • przedstawia pomysł gry komputerowej, uzasadnia jej przydatność 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje współczesne środki przekazywania informacji, • podaje i omawia przykłady stosowania techniki cyfrowej, • pisze rady dla korzystających z internetu, • przedstawia projekt prezentacji multimedialnej 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje i wstępnie ocenia współczesne środki przekazywania informacji, • uzasadnia twierdzenie, że internauta może być jednocześnie nadawcą i odbiorcą informacji, • na podstawie tekstu formułuje zasady posługiwania się współczesnymi mediami, • przygotowuje prezentację multimedialną

ROZDZIAŁ VI ŚWIAT NA SZPALTACH

LEKTURA I INNE TEKSTY KULTURY	WYMAGANIA			
	KONIECZNE (ocena: dopuszczający)	PODSTAWOWE (ocena: dostateczny)	ROZSZERZONE (ocena: dobry)	DOPELNIĄCE (ocena: bardzo dobry)
UCZEŃ				

<p>Najkrótsza historia prasy. Jak się rodziła, jaka jest, jak się zmieni?</p>	<ul style="list-style-type: none"> wypowiada się na temat swoich doświadczeń czytelniczych związanych z prasą, rozdziela pojęcia <i>prasa</i>, <i>gazeta</i>, <i>czasopismo</i>, wymienia przyczyny pojawienia się poprzedniczki gazety w starożytnym Rzymie, nazywa teksty sąsiadujące z artykułem 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia znane mu z czytelniczego doświadczenia gazety i czasopisma, krótko je prezentuje, wyjaśnia pojęcia <i>prasa</i>, <i>gazeta</i>, <i>czasopismo</i>, cytuje fragment streszczający przyczyny ponownego pojawienia się prasy w Europie, omawia jego treść, zna podstawowe terminy prasowe 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czego poszukuje w gazetach i czasopismach, wymienia rodzaje prasy ze względu na zainteresowania odbiorców, wyjaśnia, dlaczego wynalazki techniczne mogą zagrozić tradycyjnej prasie, wskazuje w gazecie kolumnę, szpalte, rubrykę, 	<ul style="list-style-type: none"> omawia rolę prasy we współczesnym świecie, wymienia rodzaje prasy klasyfikując je według różnych kryteriów, wskazuje i omawia walory prasy, których nie mogą zastąpić najnowsze sposoby komunikowania się ludzi, charakteryzuje teksty sąsiadujące z artykułem
<p>Stanisław Bortnowski <i>Być dziennikarzem</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> cytuje fragment zawierający zwięzłą charakterystykę dziennikarza, nazywa cechy dobrego dziennikarza 	<ul style="list-style-type: none"> omawia cytowane fragmenty tekstu, tworzy portret dobrego dziennikarza 	<ul style="list-style-type: none"> cytuje zdanie będące reklamą zawodu dziennikarza, odróżnia wrodzone predyspozycje dziennikarza od wypracowanych umiejętności 	<ul style="list-style-type: none"> komentuje zawartość treściową i formę tekstu, posługuje się czynnie słownictwem związanym z dziennikarstwem
<p><i>W informacji i artykule nie zapomnij o tytule</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia jaką funkcję pełni tytuł, zna pojęcia <i>nadtytuł</i>, <i>podtytuł</i> 	<ul style="list-style-type: none"> określa cechy dobrego tytułu, wyjaśnia pojęcia <i>nadtytuł</i>, <i>podtytuł</i> 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje budowę tytułów, przyporządkowuje tytuł do określonej kategorii, uzasadnia swoją decyzję 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia tytuły prasowe, uzasadnia ocenę, nadaje tytuły zapowiadającym artykułom
<p><i>Informacja – chleb powszedni dziennikarza i artykuł pierwszej potrzeby</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> odróżnia tekst informacyjny od oceniającego, porządkuje fakty 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym jest manipulacja, układa informację na podstawie uporządkowanych faktów 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady manipulacji prasowej, przekształca tekst informacji usuwając z niego niepotrzebne elementy 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia różnice między obiektywną informacją a oceną, układa wyczerpującą i dobrze skonstruowaną informację
<p>Od wzmianki do sprawozdania – sztuka informowania</p>	<ul style="list-style-type: none"> zna nazwy podstawowych gatunków tekstów informacyjnych, układa wzmiankę, zapowiedź sprawozdanie 	<ul style="list-style-type: none"> omawia podstawowe gatunki tekstów informacyjnych, układa wzmiankę, zapowiedź sprawozdanie zachowując wszystkie cechy tych form 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje i omawia przykłady różnych tekstów informacyjnych, układa notatkę, sylwetkę 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje poszczególne gatunki tekstów informacyjnych, układa notatkę, sylwetkę zachowując wszystkie cechy tych form

Ocena celująca

Otrzymuje ją uczeń, którego wiedza i umiejętności znacznie przekraczają obowiązujący program nauczania.

- Twórczo, samodzielnie rozwija własne uzdolnienia i zainteresowania.
- Proponuje rozwiązania oryginalne i wykraczające poza materiał programowy.
- Jego wypowiedzi ustne i pisemne są bezbłędne, cechuje je dojrzałość myślenia.
- Bierze udział i osiąga sukcesy w konkursach przedmiotowych i literackich na szczeblu rejonowym, wojewódzkimi i krajowym.

Klasa2

Ocenę CELUJĄCĄ: otrzymuje uczeń, który w zakresie swych kompetencji polonistycznych spełnia wszystkie wymagania jak na ocenę bardzo dobrą, a ponadto wykazuje się wiedzą i umiejętnościami znacznie wykraczającymi poza program nauczania. Pożądany jest także jego udział w konkursach polonistycznych oraz szczególnie aktywna postawa w zajęciach pozalekcyjnych.

Ocenę BARDZO DOBRĄ: otrzymuje uczeń, który w zakresie swych kompetencji polonistycznych spełnia poniższe wymagania:

Śluchanie i mówienie:

Budowanie precyzyjnych wypowiedzi jednozdaniowych i wielozdaniowych w sytuacjach oficjalnych i nieoficjalnych. Udzielanie wyczerpujących odpowiedzi i informacji z odpowiednią intonacją. Aktywne uczestnictwo w rozmowie na rozmaite tematy. Krytyczne słuchanie wypowiedzi. Wyrażanie własnego punktu widzenia w sposób jasny i przekonujący. Aktywny udział w dyskusji jako nadawca i odbiorca wypowiedzi. Uszanowanie zdania rozmówcy i interpretowanie opinii dyskutantów. Barwne i spójne opowiadanie na wybrany temat; oddanie treści właściwą barwą, natężeniem i intonacją głosu. Sprawne posługiwanie się formami wypowiedzi: opis, charakterystyka postaci literackiej i rzeczywistej, sprawozdanie (z lektury, filmu, widowiska teatralnego, audycji), streszczenie fabularnego utworu literackiego. Bezbłędne wygłaszanie z pamięci wierszy i fragmentów prozy wskazanych przez nauczyciela.

Czytanie tekstów słownych i odczytywanie innych tekstów kultury:

Płynne i bezbłędne czytanie z właściwą intonacją. Interpretacyjne czytanie tekstów epickich, lirycznych i dramatycznych. Krytyczne ciche czytanie tekstu inspirujące do konstruktywnego myślenia i działania. Wykorzystywanie i modyfikowanie informacji zawartych w tekście. Cytowanie. Znajomość literackich środków wyrazu, a także środków wyrazu teatru, filmu i mediów. Umiejętność krytycznej analizy treści przekazów medialnych. Analiza i interpretacja reklamy. Korzystanie z różnego rodzaju słowników.

Pisanie:

Sprawne redagowanie wszystkich pisemnych form wypowiedzi objętych programowymi treściami nauczania: notatka (tradycyjna i według schematu), opis (przedmiotu, postaci, przeżycia wewnętrznego), charakterystyka postaci (jednej, dwóch, zbiorowości, autocharakterystyka), opowiadanie, opowiadanie z dialogiem, sprawozdanie typu recenzja, głos w dyskusji, esej szkolny, list (otwarty, motywacyjny, prywatny), dziennik, pamiętnik, teksty publicystyczne (notatka prasowa, felieton, reportaż, artykuł), teksty użytkowe (ogłoszenia drobne, instrukcje regulaminy), formularze i druki (telegram, przekaz pieniężny, ankieta, kwestionariusz). Umiejętność sprawnego stylizowania tekstu (archaizacja, dialektyzacja). Tworzenie przypisów i bibliografii.

Nauka o języku:

Sprawne, świadome i funkcjonalne wykorzystanie wiedzy językowej z zakresu:

1. Fonetyki (zagadnienia zawarte w programie nauczania klasy I gimnazjum).
- 2.. Składni (wypowiedzenia, równoważnik zdania, zdanie pojedyncze, zdanie złożone – współrzędnie złożone, podrzędnie złożone przydawkowe i dopełnieniowe, podmiotowe, orzecznikowe, okolicznikowe, wypowiedzenie wielokrotnie złożone, mowa zależna i niezależna)
3. Ortografii i interpunkcji (znajomość zasad i reguł ortograficznych i interpunkcyjnych oraz umiejętność ich zastosowania udokumentowania bezbłędnym zapisem tekstu).

Lektura:

Bardzo dobra znajomość wszystkich wskazanych przez nauczyciela lektur programowych, świadcząca o świadomym i krytycznym zapoznaniu się z ich treścią. Dojrzały krytyczny komentarz w wypowiedziach ustnych. Aktywne uczestniczenie w dyskusji nad lekturą. Oryginalne, samodzielne, krytyczne, o wysokim poziomie literackim prace pisemne. Bardzo dobra znajomość biografów autorów lektur.

Pojęcia:

Bezbledne wskazywanie, nazywanie i definiowanie obowiazujacych wedlug ustalen programowych pojec teoretycznoliterackich, jezykowych i kulturowych; czynne poslugiwanie sie nimi w pracach pisemnych i wypowiedziach ustnych.

Ocenę DOBRĄ: otrzymuje uczeń, który w zakresie swych kompetencji polonistycznych spelnia ponizsze wymagania:

Sluchanie i mowienie:

Budowanie precyzyjnych wypowiedzi jednozdaniowych i wielozdaniowych w sytuacjach oficjalnych i nieoficjalnych. Udzielanie wyczerpujacych odpowiedzi i informacji z odpowiednia intonacja. Aktywne uczestnictwo w rozmowie na rozmaite tematy. Krytyczne sluchanie wypowiedzi. Wyrazanie wlasnego punktu widzenia w sposob jasny i przekonujacy. Aktywny udzial w dyskusji jako nadawca i odbiorca wypowiedzi. Uszanowanie zdania rozmowcy i interpretowanie opinii dyskutantow. Barwne i spójne opowiadanie na wybrany temat; oddanie treści wlasciwa barwa, natezeniem i intonacja glosu. Poprawne poslugiwanie sie formami wypowiedzi: opis, charakterystyka postaci literackiej i rzeczywistej, sprawozdanie (z lektury, filmu, widowiska teatralnego, audycji), streszczenie fabularnego utworu literackiego. Bezbledne wyglaszanie z pamieci wierszy i fragmentow prozy wskazanych przez nauczyciela.

Czytanie tekstow slownych i odczytywanie innych tekstow kultury:

Płynne i bezbłędne czytanie z właściwą intonacją. Interpretacyjne czytanie tekstów epickich, lirycznych i dramatycznych. Krytyczne ciche czytanie tekstu inspirujące do konstruktywnego myślenia i działania. Wykorzystywanie i modyfikowanie informacji zawartych w tekście. Cytowanie. Znajomość literackich środków wyrazu, a także środków wyrazu teatru, filmu i mediów. Analiza i interpretacja reklamy. Korzystanie z różnego rodzaju słowników.

Pisanie:

Poprawne redagowanie wszystkich pisemnych form wypowiedzi objętych programowymi treściami nauczania. Poprawne stylizowanie tekstu (archaizacja, dialektyzacja). Znajomość zasad tworzenia przypisów i bibliografii i próby ich praktycznego zastosowania.

Nauka o języku:

Sprawne i funkcjonalne wykorzystanie wiedzy językowej z zakresu:

1. Fonetyki (zagadnienia zawarte w programie nauczania klasy I gimnazjum
2. Składni (wypowiedzenia, równoważnik zdania, zdanie pojedyncze, zdanie złożone – współrzędnie złożone, podrzędnie złożone, wypowiedzenia wielokrotnie złożone, mowa zależna i niezależna;
- 3., . Ortografii i interpunkcji (znajomość zasad i reguł ortograficznych i interpunkcyjnych oraz umiejętność ich zastosowania udokumentowania bezbłędnym zapisem tekstu).

Lektura:

Dobra znajomość wszystkich wskazanych przez nauczyciela lektur programowych, świadcząca o świadomym i krytycznym zapoznaniu się z ich treścią. Dojrzały krytyczny komentarz w wypowiedziach ustnych. Aktywne uczestniczenie w dyskusji nad lekturą. Oryginalne, samodzielne, krytyczne, o wysokim poziomie literackim prace pisemne. Dobra znajomość biografów autorów lektur.

Pojęcia:

Wskazywanie, nazywanie i definiowanie obowiązujących według ustaleń programowych pojęć teoretycznoliterackich, językowych i kulturowych; czynne posługiwanie się nimi w pracach pisemnych i wypowiedziach ustnych.

Ocenę DOSTATECZNĄ: otrzymuje uczeń, który w zakresie swych kompetencji polonistycznych spełnia poniższe wymagania:

Słuchanie i mówienie:

Budowanie wypowiedzi jednozdaniowych i wielozdaniowych w sytuacjach oficjalnych i nieoficjalnych. Udzielanie odpowiedzi i informacji z odpowiednią intonacją. Uczestnictwo w rozmowie na rozmaite tematy. Krytyczne słuchanie wypowiedzi. Wyrażanie w sposób jasny własnego punktu widzenia. Próba

aktywnego udziału w dyskusji jako nadawca i odbiorca wypowiedzi. Uszanowanie zdania rozmówcy i próba interpretowania opinii dyskutantów. Spójne opowiadanie na wybrany temat oraz próby oddania treści właściwą barwą, natężeniem i intonacją głosu. Próby posługiwania się formami wypowiedzi: opis, charakterystyka postaci literackiej i rzeczywistej, sprawozdanie (z lektury, filmu, widowiska teatralnego, audycji), streszczenie fabularnego utworu literackiego. Wygłaszanie z pamięci wierszy i fragmentów prozy wskazanych przez nauczyciela.

Czytanie tekstów słownych i odczytywanie innych tekstów kultury:

Płynne czytanie z właściwą intonacją. Próby interpretacyjnego czytania tekstów epickich, lirycznych i dramatycznych. Ciche czytanie tekstu inspirujące do przemyśleń i twórczego działania. Wykorzystywanie informacji zawartych w tekście. Cytowanie. Znajomość podstawowych środków wyrazu literatury, teatru, filmu i mediów. Próba analizy treści przekazów medialnych. Analiza reklamy. Korzystanie z różnego rodzaju słowników.

Pisanie:

Redagowanie wszystkich pisemnych form wypowiedzi objętych programowymi treściami nauczania. Dopuszcza się nieliczne błędy kompozycyjne, stylistyczne i językowe. Próby stylizowania tekstu (archaizacja, dialektyzacja). Znajomość zasad tworzenia przypisów i bibliografii.

Nauka o języku:

Funkcjonalne wykorzystanie wiedzy językowej z zakresu:

1. Fonetyki (najistotniejsze zagadnienia zawarte w programie nauczania klasy I gimnazjum)
3. Składni (wypowiedzenia, równoważnik zdania, zdanie pojedyncze, rozróżnianie i nazywanie rodzajów zdań złożonych współrzędnie i podrzędnie, wypowiedzenia wielokrotnie złożone, mowa zależna i niezależna)
45. Ortografii i interpunkcji (znajomość zasad i reguł ortograficznych i interpunkcyjnych; pisownia dopuszczająca błędy II stopnia i nieliczne błędy I stopnia).

Lektura:

Zadawalająca znajomość wszystkich wskazanych przez nauczyciela lektur programowych, świadcząca o zapoznaniu się z ich treścią. Komentowanie treści lektury w wypowiedziach ustnych i próba aktywnego uczestniczenia w dyskusji. Samodzielne pisemne prace literackie będące próbą krytycznego odbioru dzieła literackiego. Zadawalająca znajomość biografów autorów lektur.

Pojęcia:

Wskazywanie, nazywanie i definiowanie podstawowych pojęć teoretycznoliterackich, językowych i kulturowych obowiązujących według ustaleń programowych. Próby posługiwania się nimi w pracach pisemnych i wypowiedziach ustnych.

Ocenę DOPUSZCZAJĄCĄ: otrzymuje uczeń, który w zakresie swych kompetencji polonistycznych spełnia poniższe wymagania:

Słuchanie i mówienie:

Budowanie wypowiedzi jednozdaniowych i wielozdaniowych w sytuacjach oficjalnych i nieoficjalnych. Udzielanie odpowiedzi i informacji z odpowiednią intonacją. Próby uczestniczenia w rozmowie na rozmaite tematy. Próba krytycznego słuchania wypowiedzi. Wyrażanie własnego punktu widzenia. Zabieranie głosu w dyskusji. Uszanowanie zdania rozmówcy i interpretowanie z pomocą nauczyciela opinii dyskutantów. Opowiadanie na wskazany temat. Próby posługiwania się wymaganymi programem nauczania formami wypowiedzi z wydatną pomocą nauczyciela.

Czytanie tekstów słownych i odczytywanie innych tekstów kultury:

Płynne czytanie z właściwą intonacją. Ciche czytanie tekstu inspirujące do przemyśleń i twórczego działania. Wykorzystywanie informacji zawartych w tekście. Cytowanie. Znajomość podstawowych środków wyrazu literatury, teatru, filmu i mediów. Odbiór i zrelacjonowanie treści przekazów medialnych. Analiza reklamy z pomocą nauczyciela. Korzystanie z różnego rodzaju słowników.

Pisanie:

Znajomość głównych wyznaczników form wypowiedzi objętych programowymi treściami nauczania oraz próby ich poprawnego redagowania.

Nauka o języku:

Funkcjonalne stosowanie wiedzy językowej z zakresu:

1. Fonetyki (podstawowe zagadnienia zawarte w programie nauczania klasy I gimnazjum)
2. Składni (wypowiedzenia, równoważnik zdania, zdanie pojedyncze, rozróżnianie rodzajów zdań złożonych współrzędnie i podrzędnie, wypowiedzenia wielokrotnie złożone).
3. Ortografii i interpunkcji (znajomość zasad i reguł ortograficznych i interpunkcyjnych; w pisowni dopuszcza się błędy I i II stopnia – umiejętność analizy i poprawy tych błędów z pomocą nauczyciela).

Lektura:

Ogólna znajomość wskazanych przez nauczyciela lektur programowych świadcząca o zapoznaniu się z ich treścią. Komentowanie treści lektury w wypowiedziach ustnych wspomagane przez nauczyciela i próba aktywnego uczestniczenia w dyskusji. Samodzielne pisemne prace literackie.

Pojęcia:

Wskazywanie i nazywanie obowiązujących według ustaleń programowych podstawowych pojęć teoretycznoliterackich, językowych i kulturowych oraz ich definiowanie z pomocą nauczyciela. Próby posługiwania się nimi w wypowiedziach ustnych.

Ocenę NIEDOSTATECZNĄ: otrzymuje uczeń, który w zakresie swych kompetencji polonistycznych nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą. Uczeń taki nie jest w stanie wykonać z pomocą nauczyciela zadań o niewielkim stopniu trudności, a posiadane braki w wiadomościach i umiejętnościach uniemożliwiają mu edukację na wyższym poziomie.

KLASA III

OCENA CELUJĄCA

1. Słuchanie i mówienie

– Uczeń potrafi w trakcie zajęć zbudować i wygłosić kilkuminutową wypowiedź poprawną językowo. i charakteryzującą się wysokim poziomem merytorycznym.

– Celnie argumentuje, wykazując się erudycją interdyscyplinarną.

– Wykazuje się umiejętnością głosowej interpretacji tekstu.

2. Czytanie tekstów literackich i innych tekstów kultury

– Samodzielnie i krytycznie analizuje i interpretuje teksty pozaprogramowe, dzieła ikonograficzne i muzyczne.

– Odczytuje symbole kulturowe i aluzje literackie wpisane w teksty pozaprogramowe.

3. Tworzenie własnego tekstu

– Podejmuje próby tworzenia wyżej zorganizowanego gatunku wypowiedzi - eseju, recenzji.

– Tworzy własne teksty i publikuje je w gazetce szkolnej, na stronach internetowych, pismach dla młodzieży itp.

– Podejmuje próby tworzenia własnych tekstów w ramach ogłaszanych konkursów zewnętrznych

4. Praktyczne posługiwanie się wiedzą z nauki o języku

– Współtworzy gazetkę szkolną, dokonując korekty językowej zamieszczanych w niej artykułów.

5. Poprawność ortograficzna i interpunkcyjna

– Zna zasady ortografii i interpunkcji i dokumentuje je bezbłędnym zapisem.

– Samodzielnie przygotowuje ćwiczenia, krzyżówki, diagramy.

OCENA BARDZO DOBRA

1. Słuchanie i mówienie

– Buduje logiczne, spójne i poprawne merytorycznie wypowiedzi na określony temat.

– Dyskutuje, polemizuje, przytacza trafne argumenty, uzasadniając własne stanowisko.

– Wykazuje się bardzo dobrą znajomością wszystkich lektur programowych.

– Wygłasza z pamięci fragmenty prozy lub poezji.

– Samodzielnie i krytycznie analizuje i interpretuje teksty, posługując się terminologią z zakresu teorii literatury. Sprawnie posługuje się formami wypowiedzi: opis, opowiadanie, charakterystyka, streszczenie, sprawozdanie, głos w dyskusji.

– Stosownie do sytuacji buduje wypowiedzenia mające charakter: perswazji, parafrazy, komentarza.

2. Czytanie tekstów literackich i innych tekstów kultury

– Płynnie i bezbłędnie czyta, interpretuje tekst poprzez właściwą intonację

– Zna środki wyrazu typowe dla różnych dziedzin sztuki i umie odczytać ich funkcje.

– Sprawnie odczytuje informacje zawarte w aktach normatywnych, mapach, tabelach, wykresach.

3. Tworzenie własnego tekstu

– Sprawnie redaguje pisemne formy wypowiedzi: notatka, opis, opis przeżyć wewnętrznych, charakterystyka, opowiadanie, opowiadanie z dialogiem, list, dziennik, pamiętnik, streszczenie, dedykacja, przemówienie, rozprawka, wywiad, życiorys.

– Wprowadza cytaty i poprawnie je zapisuje.

– Tworzy wzorcowe teksty użytkowe: ogłoszenia, instrukcje, zawiadomienia, CV, list motywacyjny, otwarty.

– Tworzy przypisy i bibliografię.

– Sprawnie dokonuje różnorodnych operacji na tekście: streszcza, rozwija, dokonuje adaptacji, stylizacji, parafrazy.

– Sprawnie opisuje dzieła literackie, malarskie i muzyczne.

4. Praktyczne posługiwanie się wiedzą z nauki o języku

– Uczeń, tworząc teksty mówione i pisane, sprawnie i funkcjonalnie wykorzystuje wiedzę z zakresu:

- fleksji - zna części mowy i ich funkcje, osobliwości w odmianie
- składni - zdania, równoważniki, zdania pojedyncze, złożone, wielokrotnie złożone, mowa zależna i niezależna
- słowotwórstwa - budowa wyrazu, złożenia, zestawienia, neologizmy
- frazeologii - rozumie znaczenie związku frazeologicznego, stosuje je w wypowiedziach
- fonetyki - upodobnienia

5. Poprawność ortograficzna i interpunkcyjna

– Uczeń zna zasady ortografii i interpunkcji i potwierdza to bezbłędnym zapisem.

OCENA DOBRA

1. Słuchanie i mówienie

– Słucha uważnie wypowiedzi i potrafi dokonać selekcji przekazywanych informacji.

– Tworzy poprawne składniowo i merytorycznie wypowiedzi wielozdaniowe.

– Bierze udział w dyskusji, popierając własne zdanie trafnie dobranymi argumentami.

– Poprawnie posługuje się wymaganymi programowo formami wypowiedzi.

– Dobrze zna treści lektur, wykorzystuje konteksty niezbędne do ich interpretacji.

– Bezbłędnie wygłasza z pamięci wiersze lub/i fragmenty prozy.

2. Czytanie tekstów literackich i innych tekstów kultury

– Uczeń czyta płynnie i bezbłędnie, ze zrozumieniem.

– Zna środki wyrazu literatury, teatru, filmu, mediów i umie odczytać ich funkcje.

– Czyta teksty kultury na poziomie dosłownym, symbolicznym i przenośnym.

– Dostrzega konteksty niezbędne do interpretacji tekstów kultury.

– Dostrzega wartości wpisane w teksty kultury.

3. Tworzenie własnego tekstu

- Poprawnie redaguje pisemne formy wypowiedzi: notatka, opis, opis przeżyć wewnętrznych, charakterystyka, opowiadanie, opowiadanie z dialogiem, list, dziennik, pamiętnik, streszczenie, dedykacja, przemówienie, rozprawka, wywiad, życiorys.
- Tworzy teksty użytkowe: list motywacyjny, list otwarty.
- Umiejętnie dokonuje operacji przekształcenia tekstu: streszcza, rozwija, dokonuje adaptacji i stylizacji
- Opisuje dzieła literackie, malarskie i muzyczne.

4. Praktyczne posługiwanie się wiedzą z nauki o języku

- Uczeń, tworząc własne teksty, sprawnie posługuje się wiedzą z zakresu:
 - fleksji - zna części mowy i ich funkcje w zdaniu
 - składni - stosuje różne rodzaje wypowiedzi i umie je nazwać, przekształca mowę zależną w niezależną i odwrotnie
 - słowotwórstwa - złożenia, zrosty, zestawienia, neologizmy, zapożyczenia
 - frazeologii - zna znaczenie powszechnie przyjętych frazeologizmów i umie je zastosować

5. Poprawność ortograficzna i interpunkcyjna

- Zna reguły ortograficzne i interpunkcyjne, dopuszcza się 1 błąd ortograficzny w tekście dyktanda.
- Zna mechanizmy procesów fonetycznych - upodobnienia, uproszczenia, utrata dźwięczności w wygłosie i dokumentuje to bezbłędnym zapisem.

OCENA DOSTATECZNA

1. Słuchanie i mówienie

- Słucha uważnie wypowiedzi i dokumentuje to, wskazując główną myśl i odpowiadając na pytania.
- Zna treść lektur, umie odtworzyć najważniejsze wydarzenia.
- Buduje krótkie, logiczne wypowiedzi na temat lektury, filmu, różnych problemów codziennego życia, posługując się pojęciami literackimi i kulturowymi.
- Potrafi określić swoje stanowisko i uzasadnić je.
- Wygłasza z pamięci fragmenty prozy i poezji.
- Umie zadawać pytania, zna wartość pytań otwartych i zamkniętych.
- Odróżnia fakty od opinii.
- Mówi w sposób zgodny z ogólnopolską normą wymowy.

2. Czytanie tekstów literackich i innych tekstów kultury

- Potrafi odczytać znaczenie dosłowne i przenośne związków i wyrażeń wpisanych w teksty kultury.
- Czyta płynnie, ze zrozumieniem.
- Zauważa i prawidłowo odczytuje intencje nadawcy : manipulacja, perswazja
- Dostrzega konteksty: biograficzny, historyczny i potrafi je wykorzystać do interpretacji tekstów kultury.
- Zna środki wyrazu właściwe różnym tekstom kultury i umie je nazwać.
- Odczytuje bliskie mu wartości wpisane w teksty.

3. Tworzenie własnego tekstu

- Redaguje krótkie teksty w formach wypowiedzi określonych w podstawie programowej.
- Przestrzega zasad organizacji tekstu - wstęp, rozwinięcie, zakończenie, akapity
- Potrafi przekształcić tekst streszczając, rozwijając lub zapisując go w formie planu.
- Tworzy teksty użytkowe: ogłoszenia o pracę, ogłoszenia drobne, podanie instrukcje, zawiadomienia, CV, list prywatny.
- Podejmuje próby opisu dzieł literackich, malarskich i muzycznych.

4. Praktyczne posługiwanie się wiedzą z nauki o języku

- Uczeń, tworząc różne formy wypowiedzi, posługuje się wiedzą z zakresu:
 - fleksji -części mowy odmienne i nieodmienne
 - składni - zdania pytające, oznajmujące, rozkazujące, złożone, równoważniki zdania, wypowiedzenia wielokrotnie złożone, odróżnia mowę zależną od niezależnej
 - słowotwórstwa - wyrazy podstawowe, pochodne, budowa słowotwórcza wyrazu, zapożyczenia, wulgaryzmy, synonimy, antonimy, homonimy
 - frazeologii - zna znaczenie popularnych mitologizmów, wyrażeń i zwrotów zaczerpniętych z Biblii i świadomie stosuje je w wypowiedziach

5. Poprawność ortograficzna i interpunkcyjna

- Zna reguły ortograficzne i interpunkcyjne, dopuszcza się 3 błędy ortograficzne.
- Poprawnie przenosi wyrazy.

OCENA DOPUSZCZAJĄCA

1. Słuchanie i mówienie

- Słucha uważnie krótkiej wypowiedzi i dokumentuje to, wskazując główną myśl i odpowiadając na pytania.
- Samodzielnie buduje jedno lub dwuzdaniowe wypowiedzenia na temat lektur, zjawisk kulturowych, zainteresowań.
- Rozumie mowę ciała - język niewerbalny.
- Wygłasza z pamięci krótkie teksty poetyckie i fragmenty prozy.
- Zna problematykę lektur i dokumentuje to odpowiadając na pytania.
- Przy pomocy nauczyciela tworzy wypowiedzenia wielozdaniowe.

2. Czytanie tekstów literackich i innych tekstów kultury

- Czyta płynnie, ze zrozumieniem.
- Potrafi odczytać znaczenie dosłowne i symboliczne ważniejszych wyrażeń i zwrotów.
- Odczytuje treści przekazów medialnych i innych tekstów kultury.

3. Tworzenie własnego tekstu

- Podejmuje próby redagowania tekstów w formach wypowiedzi określonych w podstawie programowej
- Zna zasady organizacji tekstu pisanego i stara się je stosować.
- Potrafi zredagować niektóre teksty użytkowe.

4. Praktyczne posługiwanie się wiedzą z nauki o języku

- Uczeń, tworząc własne teksty, posługuje się wiedzą z zakresu:
 - fleksji - stosuje poprawne formy wyrazów, rozwija tekst, dodając do rzeczowników i czasowników właściwe określenia
 - składni - przekształca tekst, tworząc ze zdań pojedynczych-złożone, z równoważników - zdania, z konstrukcji czynnych-bierne, wie, co to jest mowa zależna i niezależna
 - słowotwórstwa - stosuje synonimy, wyrazy nacechowane emocjonalnie

5. Poprawność ortograficzna i interpunkcyjna

- Zna reguły ortograficzne i interpunkcyjne, dopuszcza się 4-5 błędów ortograficznych w tekście dyktanda.
- Poprawnie przenosi wyrazy.

OCENA NIEDOSTATECZNA:

Otrzymuje ją, który w zakresie swych kompetencji polonistycznych nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą. Uczeń taki nie jest w stanie wykonać z pomocą nauczyciela zadań o niewielkim stopniu trudności, a posiadane braki w wiadomościach i umiejętnościach uniemożliwiają mu edukację na wyższym poziomie.